

Sprawa C-426/23**Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 98 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości****Data wpływu:**

11 lipca 2023 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Sofijski rajonen syd (Bułgaria)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

11 lipca 2023 r.

Powodowie:

D.D.

B.Zh.

Strona pozwana:

„Financial Bulgaria” EOOD

Przedmiot postępowania głównego

Dwie sprawy, w których odpowiedni powód twierdzi, że zawarta przez niego z pozwaną spółką umowa, na mocy której pozwana spółka zgodziła się za wynagrodzeniem zabezpieczyć zobowiązania powoda z tytułu kredytu wobec innej spółki, jest nieważna, ponieważ zawarto ją w wykonaniu nieuczciwego warunku określonego w umowie o kredyt między powodem a tą inną spółką.

Przedmiot i podstawa prawna wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym na podstawie art. 267 TFUE dotyczący wykładni dyrektyw 93/13, 2005/29, 2008/48 i 2009/138. W niniejszym wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zadano takie same pytania jak pytania skierowane do Trybunału Sprawiedliwości w sprawie C-337/23.

Pytania prejudycjalne

1. Czy art. 4 ust. 2 i art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że

gdy w umowie o kredyt określono zobowiązanie konsumenta do zawarcia umowy poręczenia, na podstawie której poręczycielem jest podmiot wskazany przez wierzyciela, treść umowy poręczenia nie stanowi „głównego przedmiotu” umowy z tym podmiotem trzecim, lecz jest częścią treści umowy o kredyt? Czy ma przy tym znaczenie kwestia, czy wierzyciel i poręczyciel są podmiotami powiązаныmi?

2. Czy pkt 1 lit. i) załącznika do dyrektywy 93/13/EWG należy interpretować w ten sposób, że

gdy konsument jest zobowiązany do zapewnienia poręczyciela w ramach już zawartej umowy o kredyt – przy czym jedną z możliwości uczynienia tego jest zaangażowanie podmiotu wskazanego przez wierzyciela – treść zobowiązania konsumenta wynikającego z umowy poręczenia, zawartej później w dniu zawarcia umowy o kredyt, należy uznać za niejasną ze względu na brak możliwości wyboru lub zaproponowania przez konsumenta podmiotu, który zostanie mu wskazany przez wierzyciela jako przyszły poręczyciel?

3. Na wypadek udzielenia na pytanie poprzedzające odpowiedzi, że przedmiot umowy poręczenia jest jasny, czy pkt 1 lit. i), j) i m) załącznika do dyrektywy 93/13/EWG należy interpretować w ten sposób, że

gdy konsument zobowiązał się do zapewnienia poręczyciela w ramach zawartej już umowy o kredyt – przy czym jedną z możliwości uczynienia tego jest zaangażowanie podmiotu wskazanego przez wierzyciela – treść zobowiązania konsumenta wynikającego z umowy o kredyt należy uznać za niejasną, co może prowadzić do nieważności umowy o kredyt lub niektórych jej warunków?

4. Czy art. 4 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG w związku z art. 8 dyrektywy 2005/29/WE dotyczącej nieuczciwych praktyk handlowych należy interpretować w ten sposób, że

sytuacja, w której podmiot udzielający kredytu przewiduje zawarcie przez konsumenta umowy z podmiotem wskazanym przez wierzyciela w celu zabezpieczenia jego roszczenia wobec konsumenta, stanowi zawsze przypadek wykorzystania niekorzystnej sytuacji konsumenta, i stąd – agresywną praktykę handlową?

5. Na wypadek udzielenia odpowiedzi przeczącej na pytanie czwarte, czy art. 4 ust. 1 i art. 7 dyrektywy 93/13/EWG w związku z art. 8 dyrektywy 2005/29/WE należy interpretować w ten sposób, że

w jednostronnym postępowaniu sądowym takim jak postępowanie dotyczące wydania nakazu zapłaty, w którym konsument nie bierze udziału, sąd może uzasadnić wątpliwość związaną z nieuczciwością warunku umownego jedynie na podstawie wątpliwości, że warunek mógł być zaakceptowany przez konsumenta w wyniku nieuczciwej praktyki handlowej – czy też tę nieuczciwą praktykę handlową należy ustalić w sposób pewny?

6. Czy art. 15 ust. 2 dyrektywy 2008/48/WE w sprawie umów o kredyt konsumencki (dyrektywa 2008/48/WE) należy interpretować w ten sposób, że

przepis ten ma zastosowanie w przypadkach, w których umowa o kredyt jest powiązana z dodatkową usługą – udzieleniem płatnego poręczenia przez podmiot trzeci – i umożliwia konsumentowi dochodzenie nie tylko własnych roszczeń związanych z nieuczciwym zachowaniem poręczyciela, takim jak zapłata po upływie ustawowego terminu, lecz również podniesienie zarzutów procesowych, które wyłączają zobowiązanie wobec poręczyciela?

7. Czy art. 15 ust. 2 dyrektywy 2008/48/WE w związku z zasadą skuteczności, lub ewentualnie, jeśliby przyjąć, że umowa o kredyt i umowa poręczenia są transakcjami powiązаныmi – art. 5 i art. 7 dyrektywy 93/13/EWG w związku z pkt 1 lit. b) i c) załącznika do tej dyrektywy,

dopuszcza orzecznictwo krajowe, zgodnie z którym w przypadku gdy poręczyciel powiązanej umowy o kredyt konsumencki, który otrzymał wynagrodzenie od konsumenta za poręczenie umowy o kredyt, zapłacił głównemu wierzycielowi na podstawie warunku zawartego w umowie pomimo upływu ustawowego terminu takiego jak określony w art. 147 Zakon za zadyżenija i dogoworite (ustawy o zobowiązaniach i umowach), który to upływ zgodnie z orzecznictwem skutkuje całkowitym wygaśnięciem poręczenia, poręczyciel ten – pomimo tego – może powołać się na subrogację w prawa pierwotnego wierzyciela i domagać się zapłaty od głównego dłużnika, powołując się na niejasność aktów sądów stosujących prawo?

8. Czy art. 3 lit. g) dyrektywy 2008/48/WE w związku z art. 5 dyrektywy 93/13/EWG należy interpretować w ten sposób, że

przy określonym w umowie o kredyt zobowiązaniu do zawarcia umowy poręczenia powiązanej z umową o kredyt, co jest związane z podwyższeniem całkowitej kwoty zobowiązania z tytułu kredytu, rzeczywista roczna stopa oprocentowania kredytu powinna być również obliczana zgodnie z podwyższonymi ratami z tytułu wynagrodzenia poręczyciela? Czy ma przy tym znaczenie kwestia, kto wybrał poręczyciela i czy poręczyciel jest powiązany z pierwotnym wierzycielem?

9. Czy art. 10 ust. 2 lit. g) dyrektywy 2008/48/WE należy interpretować w ten sposób, że

nieprawidłowe wskazanie rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania w umowie o kredyt zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem-kredytobiorcą należy uznać za brak wskazania rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania w umowie o kredyt, a sąd krajowy powinien zastosować konsekwencje wynikające z prawa krajowego przewidziane na wypadek braku wskazania rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania w umowie o kredyt konsumencki? Czy należy przyjąć, że konsekwencje te bezwzględnie wiążą również poręczyciela, który dokonał zapłaty, w jego stosunkach z konsumentem?

10. Czy art. 23 zdanie drugie dyrektywy 2008/48/WE należy interpretować w ten sposób, że

przewidziana przez ustawodawcę krajowego sankcja nieważności umowy o kredyt konsumencki, w ramach której zwrotowi podlega wyłącznie pożyczona kwota główna, jest proporcjonalna w przypadkach, w których w umowie o kredyt konsumencki nie zawarto dokładnego wskazania rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania, nie określając jej w odniesieniu do profesjonalnego poręczyciela wybranego przez wierzyciela (pomimo że wysokość takiego oprocentowania została wskazana w treści umowy o kredyt)?

11. Czy art. 2 ust. 2 dyrektywy 2009/138/WE w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Wyplacalność II) (dyrektywa 2009/138/WE) w związku z lit. A pkt 14 załącznika nr 1 do tej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że

zawodowe prowadzenie działalności polegającej na odpłatnym udzielaniu poręczeń, w ramach której spółka będąca poręczycielem wypłaca w każdym przypadku braku spłaty pełną kwotę kredytu zaciągniętego przez konsumenta będącego głównym dłużnikiem, a wynagrodzenie jest wypłacane niezależnie od niewykonania przez konsumenta obowiązku spłaty każdej raty kredytu, [jest] „działalnością ubezpieczeniową” w rozumieniu wspomnianej dyrektywy[?]

12. Na wypadek udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie jedenaste, czy art. 14 ust. 1 dyrektywy 2009/138/WE należy interpretować w ten sposób, że

podmiot prowadzący działalność, o której mowa w pytaniu jedenastym, podlega obowiązkowi uzyskania licencji od krajowych organów regulacyjnych odpowiedzialnych za udzielanie licencji ubezpieczycielom?

Przepisy prawa Unii

Dyrektywa Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich;

Dyrektywa 2005/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 maja 2005 r. dotycząca nieuczciwych praktyk handlowych stosowanych przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów na rynku wewnętrznym oraz zmieniająca dyrektywę Rady

84/450/EWG, dyrektywy 97/7/WE, 98/27/WE i 2002/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady (Dyrektywa o nieuczciwych praktykach handlowych);

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylająca dyrektywę Rady 87/102/EWG;

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Wyłącalność II).

Przepisy prawa krajowego

Grażdanski procesualen kodeks (kodeks postępowania cywilnego, zwany dalej „GPK”): art. 5, 6, 7, 410, 411, 413, 414, 414a, 415, 416;

Zakon za potrebitelski kredit (ustawa o kredycie konsumenckim, zwana dalej „ZPK”): art. 2, 9, 10, 10a, 11, 14, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 28, 33 oraz § 2 przepisów uzupełniających;

Zakon za zashtita na potrebitelite (ustawa o ochronie konsumentów, zwana dalej „ZZP”): art. 143, 144, 145, 146, 147 oraz § 13a przepisów uzupełniających;

Zakon za zadyłženija i dogovorite (ustawa o zobowiązaniach i umowach, zwana dalej „ZZD”): art. 22, 86, 138, 141, 142, 143, 146, 147;

Postanowienie nr 426 ot 18 dekemwri 2014 g. za opredeljane razmera na zakonnata lichwa po prosroczeni pariczni zadyłženija (zarządzenie nr 426 z dnia 18 grudnia 2014 r. w sprawie określenia wysokości odsetek ustawowych od przeterminowanych należności pieniężnych): jedyny artykuł oraz § 1 przepisów uzupełniających;

Zakon za sydebnata vlast (ustawa o władzy sędowniczej, zwana dalej „ZSW”): art. 130;

Kodeks za zastrachowaneto (kodeks ubezpieczeń): art. 3, 28, 29 oraz załącznik nr 1;

Uchwała interpretacyjna nr 4/2013 r. z dnia 18 czerwca 2014 r. pełnego składu izby cywilnej i gospodarczej Wyrchowen kasacionen syd (najwyższego sądu kasacyjnego);

Uchwała interpretacyjna nr 5/2019 r. z dnia 21 stycznia 2022 r. pełnego składu izby cywilnej i gospodarczej Wyrchowen kasacionen syd;

Postanowienie Sofijski gradski syd (sądu miejskiego w Sofii) nr 5389/01.3.2019 R. wydane w drugiej instancji w sprawie cywilnej nr 2165/2019 r.

Zwięzłe przedstawienie okoliczności faktycznych i postępowania

- 1 Powodem w pierwszej sprawie jest D.D. – obywatel Bułgarii, który otrzymał kredyt od pozabankowej instytucji finansowej. Pozwanym jest „Financial Bulgaria” EOOD – spółka zarejestrowana w Bułgarii, której głównym przedmiotem działalności jest zabezpieczanie wierzytelności osób fizycznych będących konsumentami.
- 2 Powód twierdzi, że w dniu 19 stycznia 2021 r. zawarł z „Easy asset management” AD (pozabankową instytucją finansową) umowę kredytu, na podstawie której miał otrzymać kwotę 1250 BGN. W umowie określono rzeczywistą roczną stopę oprocentowania (RRSO) w wysokości 41,34 %.
- 3 W § 4 tej umowy przewidziano, że powód jest zobowiązany do przedstawienia zabezpieczenia udzielonego przez dwie osoby fizyczne – wybranych przez niego poręczycieli – lub gwarancji bankowej. Od poręczycieli wymagano wynagrodzenia netto w wysokości co najmniej 1000 BGN, zatrudnienia na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony oraz niezaciągania i niezabezpieczania innych kredytów.
- 4 Nie podniesiono, że w umowie o kredyt przewidziano warunek dotyczący skutków niewykonania tego zobowiązania przez konsumenta.
- 5 W dniu udzielenia kredytu (19 stycznia 2021 r.) powód zawarł również umowę dotyczącą zapewnienia poręczenia ze stroną pozwaną – „Financial Bulgaria” EOOD (spółką zależną „Easy asset management” AD) – na mocy której strona pozwana zobowiązała się do spłaty zobowiązania dłużnika wobec pierwotnego wierzyciela, jeżeli ów wierzyciel tego zażąda. Za przyjęcie tego zobowiązania spółka „Financial Bulgaria” EOOD miała otrzymać wynagrodzenie w wysokości 500 BGN, które jest płacone jako dopłata do rat kredytu bezpośrednio na rzecz pierwotnego wierzyciela – spółki „Easy asset management” AD.
- 6 Powód kwestionuje umowę o kredyt przed sądem odsyłającym na tej podstawie, że cena zapłacona za usługę poręczyciela nie została uwzględniona i obliczona w rzeczywistej rocznej stopie oprocentowania. Kwestionuje on również umowę poręczenia ze względu na to, że wynagrodzenie z niej wynikające jest nadmierne.
- 7 Strona pozwana podnosi, że powód zawarł umowę poręczenia dobrowolnie – i że w tej umowie nie zawarto nieuczciwych warunków.
- 8 Stan faktyczny i roszczenia stron w drugiej sprawie (w której powodem jest obywatel Bułgarii, B.Zh.) są niemal takie same jak w pierwszej sprawie, z tymi różnicami, że: data zawarcia umów z powodem to dzień 17 stycznia 2020 r.,

kwota udzielonego kredytu to 2250 BGN, RRSO wynosi 49 %, a wynagrodzenie poręczyciela to 900 BGN.

Związek uzasadnienie odesłania prejudycjalnego

Związek z prawem Unii Europejskiej i potrzeba dokonania wykładni: w przedmiocie związku między umową o kredyt a umową poręczenia – pytania od pierwszego do trzeciego

- 9 W pierwszej kolejności tutejszy sąd dąży do ustalenia, czy umowa o kredyt – zawarta przez dłużników – i umowa poręczenia mają ze sobą związek dla celów przeprowadzenia oceny, czy warunki tych umów są nieuczciwe. W tym przypadku istnieją wątpliwości, że umowy poręczenia zawarto przede wszystkim w celu obejścia ograniczenia określonego w Zakon za potrebitelski kredit, przewidującego maksymalną RRSO w odniesieniu do umowy o kredyt konsumencki.
- 10 Tutejszy sąd musi z urzędu zbadać nieuczciwość warunków zarówno pierwotnej umowy o kredyt, jak i umowy dotyczącej udzielenia poręczenia. Ta ostatnia jest kwalifikowana w prawie bułgarskim jako umowa zlecenia na podstawie art. 280 ZZD – przyszły poręczyciel zobowiązuje się przed pierwotnym wierzycielem do spłaty zobowiązania dłużnika. Wynika to z faktu, że zgodnie z prawem bułgarskim umowa poręczenia jest odrębna od głównej umowy o kredyt, a stronami umowy poręczenia są wierzyciel i poręczyciel (art. 138 ust. 1 ZZD). W ten sposób zobowiązanie do poręczenia konkretnej umowy o kredyt i cena świadczenia tej usługi finansowej byłyby głównym przedmiotem tej umowy poręczenia, co do którego nie można przeprowadzić badania nieuczciwości – art. 4 ust. 2 dyrektywy 1993/13/EWG. Interpretacja ta jest zgodna z wytycznymi Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, zawartymi na przykład w pkt 62 wyroku z dnia 16.7.2020 R. w sprawach połączonych C-224/19 i C-259/19, Caixabank, i w przytoczonym tam orzecznictwie – ponieważ umowa jest zawierana między dłużnikiem będącym konsumentem a profesjonalnym poręczycielem, strony nie są takie same jak w przypadku umowy o kredyt, a ich obowiązki są odmienne i, jeśli nie uzgodniono poręczenia i ceny, umowa nie może istnieć.
- 11 Powstaje jednak pytanie, czy w sytuacji takiej jak w niniejszej sprawie określenie umowy dotyczącej udzielenia poręczenia jako transakcji odrębnej, o głównym przedmiocie odmiennym od przedmiotu umowy o kredyt, jest w stanie zapewnić skuteczną ochronę konsumentów zgodnie z obowiązkiem spoczywającym na państwach członkowskich na podstawie art. 7 ust. 1 dyrektywy 1993/13/EWG. W tym względzie nie ulega wątpliwości, że umowa poręczenia została zawarta między stronami innymi niż strony pierwotnej umowy i zawiera inne prawa i obowiązki.

- 12 Istnieje jednak szereg podstaw do przyjęcia, że obie umowy w praktyce regulują jeden stosunek, którego celem jest zabezpieczenie wzrostu zadłużenia kredytobiorcy będącego konsumentem: zgodnie z warunkami głównej umowy o kredyt konsument nie może wybrać poręczyciela – jeżeli sam nie znalazł poręczyciela, jest zobowiązany przyjąć tego, którego wskaże wierzyciel. Poręczycielem jest zaś podmiot bezpośrednio powiązany z wierzycielem – spółka zależna. Co więcej, w umowach poręczenia wskazano wynagrodzenie stanowiące wysoki procent całkowitej kwoty, jaką należy spłacić w ramach kredytu. Ponadto cena poręczenia jest uiszczana w tych samych terminach, co terminy płatności rat kredytu i – z punktu widzenia konsumenta – staje się ona częścią zobowiązania wynikającego z umowy o kredyt. Wreszcie, cena poręczenia nie jest wskazana w ramach RRSO głównej umowy o kredyt, a znacznie obciąża koszt kredytu – z naruszeniem przepisów krajowych.
- 13 Z drugiej strony pojawia się również kwestia związana z charakterem umowy poręczenia zawartej na wniosek konsumenta, jednakże z podmiotem wybranym jednostronnie przez pierwotnego wierzyciela. W ten sposób ograniczony wybór konsumenta sprawia, że w dniu zawarcia umowy o kredyt nie wie on, który podmiot będzie poręczycielem, wobec którego podmiotu będzie zobowiązany, ani na jakich warunkach.
- 14 Powstaje zatem następujące pytanie – czy przy istnieniu takiego podwójnego stosunku umownego (umowa o kredyt i zlecenie poręczenia) można przyjąć, że treść umowy poręczenia w całości narusza pkt 1 lit. i) załącznika do dyrektywy 93/13/EWG. W tej sytuacji, lecz jedynie wtedy, gdy obie umowy są interpretowane jako jeden stosunek umowny, tutejszy sąd mógłby przyjąć, że cała umowa poręczenia jest nieważna, ponieważ główny przedmiot umowy poręczenia nie jest określany przez konsumenta, lecz konsument jest zmuszony zaakceptować podmiot wybrany przez pierwotnego wierzyciela.
- 15 Jednakże brak znanego poręczyciela może być również uznany za niejednoznaczność pierwotnie zawartej umowy o kredyt – brak ustanowienia poręczyciela w odniesieniu do tej umowy mógłby, jeśli warunek jest ważny, prowadzić do niewykonania umowy o kredyt. Należy zatem odpowiedzieć na pytanie, czy wprowadzenie do umowy o kredyt zobowiązania do zawarcia umowy poręczenia z podmiotem wskazanym przez wierzyciela może być uznane, zgodnie z pkt 1 lit. i), j) i m) załącznika do dyrektywy 93/13/EWG, za nieuczciwy warunek zawarty w takiej umowie.

W przedmiocie związku pomiędzy praktyką wskazywania poręczyciela przez pierwotnego wierzyciela a nieuczciwością warunków umownych – pytania czwarte i piąte

- 16 Zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (pkt 43–44 wyroku w sprawie C-453/10, Perenicová i Perenic, oraz pkt 48–50 wyroku w sprawie C-109/17, Bankia SA) włączenie warunku do umowy w wyniku

nieuczciwej praktyki handlowej w rozumieniu dyrektywy 2005/29/WE stanowi element oceny nieuczciwości w rozumieniu art. 4 dyrektywy 93/13/EWG.

- 17 Zdaniem tutejszego sądu wysokość zobowiązań dłużników w toczących się postępowaniach zależy od tego, czy udzielił oni poręczenia wierzycielowi. W tym kontekście należy ocenić, czy dokonany przez wierzyciela wybór poręczyciela, który staje się wiążący dla konsumentów, może być interpretowany jako nieuczciwa praktyka handlowa w rozumieniu dyrektywy 2005/29/WE. W związku z tym tutejszy sąd poszukuje odpowiedzi na pytanie, czy nieuczciwy charakter praktyki, jako praktyki agresywnej w rozumieniu art. 8 dyrektywy 2005/29/WE, może być w niniejszej sprawie ustalony wyłącznie poprzez odniesienie do rodzaju transakcji między stronami – umowy o kredyt, i konsekwencji przewidzianych na wypadek braku ustanowienia poręczyciela, czy też oceny tej należy dokonać również na podstawie innych czynników.
- 18 Z drugiej strony tutejszy sąd stwierdza, że w ramach jednostronnego postępowania, takiego jak postępowanie nakazowe, zastosowanie przez niego zasad pełnej oceny istnienia nieuczciwej praktyki handlowej byłoby utrudnione, ponieważ konsumenci nie są jeszcze stroną postępowania nakazowego. Zgodnie ze wskazówkami udzielonymi przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w pkt 38 wyroku z dnia 11.5.2020 R. w sprawie C-511/17, Lintner, w postępowaniach jednostronnych, takich jak postępowanie w sprawie nakazu zapłaty, sąd może odmówić udzielenia ochrony stronie umowy również w przypadkach, gdy nie ustalił w sposób pewny, lecz powziął uzasadnioną wątpliwość, że dany warunek może być nieuczciwy w rozumieniu dyrektywy 93/13/EWG. Obowiązek ten wynika z określonego w art. 7 dyrektywy 93/13/EWG wymogu zapewnienia konsumentom skutecznych środków ochrony prawnej przed związaniem ich nieuczciwymi warunkami. Jednakże w niniejszej sprawie uzasadniona wątpliwość sądu co do nieuczciwego charakteru warunku umownego wynika z jeszcze jednej ewentualnej uzasadnionej wątpliwości – że warunek ten stał się częścią umowy ze względu na stosowanie agresywnej praktyki handlowej w rozumieniu art. 8 dyrektywy 2005/29/WE. Należy odpowiedzieć na pytanie, czy w takim przypadku ewentualna wątpliwość co do nieuczciwego charakteru praktyki handlowej może prowadzić do wniosku, że istnieje uzasadniona wątpliwość również w zakresie nieuczciwości warunku zgodnie z art. 4 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG.

Skuteczne stosowanie terminu dotyczącego zwolnienia poręczyciela z wykonania jego zobowiązań wobec wierzyciela i wobec konsumenta – pytanie szóste i siódme

- 19 Pytanie powstaje również w świetle utrwalonego orzecznictwa krajowego dotyczącego stosowania terminu zwolnienia poręczyciela z odpowiedzialności na podstawie art. 147 ZZD. Orzecznictwo to pozostawia konsumenta-kredytobiorcę w stanie niepewności co do skutków umowy o kredyt konsumencki w dniu jej zawarcia, jeżeli przewidziano, że umowa podlega obowiązkowemu płatnemu poręczeniu.

- 20 Zgodnie z art. 147 ZZZ zobowiązania poręczyciela do zapłaty na rzecz głównego wierzyciela wygasają, gdy ten ostatni nie wniesie powództwa przeciwko głównemu dłużnikowi w terminie 6 miesięcy od daty wymagalności wierzytelności. Przepis ten ma charakter bezwzględnie obowiązujący. Zgodnie z wiążącą krajową uchwałą interpretacyjną termin ten jest prekluzyjny – jeżeli wierzyciel nie wytoczył powództwa przeciwko głównemu dłużnikowi, stosunek prawny między nim a poręczycielem umownym wygasa w całości. Zapłata poręczyciela lub potwierdzenie jego zobowiązań wobec dłużnika głównego nie ma znaczenia dla skutków tego terminu, ponieważ sąd powinien uwzględnić go z urzędu – nie jest to termin przedawnienia.
- 21 Jednocześnie wiele sądów uznało, że te wnioski dotyczące całkowitego wygaśnięcia poręczenia mogą być stosowane do roszczeń wierzyciela wobec poręczyciela, lecz nie do roszczeń wierzyciela wobec dłużnika będącego konsumentem. W przeciwieństwie do uchwały interpretacyjnej sądy te przyjęły, że wygaśnięcie poręczenia nie jest bezwzględne, lecz może się na nie powołać jedynie poręczyciel. Teza ta rodzi problemy w świetle stosowania dyrektywy o kredycie konsumenckim, a w szczególności art. 15 ust. 2 dyrektywy 2008/48/WE. Tutejszy sąd powziął wątpliwości, czy przepis ten może znaleźć zastosowanie w niniejszej sprawie, ponieważ oprócz umowy o kredyt konsumencki dłużnicy we wszystkich sprawach zawarli również umowy o udzielenie odpłatnego poręczenia, które tutejszy sąd kwalifikuje jako usługę finansową otrzymaną przez konsumenta.
- 22 Powstaje zatem pytanie, czy art. 15 ust. 2 dyrektywy 2008/48/WE może być stosowany w przypadkach, w których poręczyciel nie dopełnił ciężącego na nim obowiązku odmowy zapłaty z powodu upływu terminu jego odpowiedzialności wynikającej z prawa krajowego, poprzez powołanie na wygaśnięcie poręczenia zgodnie z art. 147 ZZZ. Zgodnie z definicją zawartą w art. 3 lit. n) dyrektywy 2008/48/WE takie stosowanie jest możliwe przy założeniu, że obie umowy stanowią jedną całość i wzajemnie się finansują, ponieważ konsument płaci za poręczenie równocześnie z ratami wynikającymi z umowy o kredyt. Jeśli przepis ten ma zastosowanie również do poręczyciela, to powstaje także pytanie, czy ma on zastosowanie nie tylko do roszczeń wzajemnych, z którymi konsument mógłby wystąpić na podstawie umowy o świadczenie usług przeciwko usługodawcy, lecz również do jego zarzutów procesowych – na przykład do odmowy zapłaty w ramach roszczenia regresowego podmiotu, którego zobowiązanie już wygasło.
- 23 Należy również zbadać zgodność z prawem Unii orzecznictwa krajowego, zgodnie z którym poręczyciel może powołać się na upływ terminu jego odpowiedzialności zgodnie z art. 147 ZZZ, ponieważ pierwotny wierzyciel nie dochodził roszczenia o zapłatę raty umowy o kredyt wobec głównego dłużnika będącego konsumentem w terminie 6 miesięcy od ostatniej daty wymagalności, lecz dłużnik ten nie może powoływać się na upływ tego terminu wobec poręczyciela, który dokonał zapłaty.

- 24 Nawet jeśli art. 15 ust. 2 dyrektywy 2008/48/WE nie ma zastosowania w niniejszej sprawie, należy jednak odpowiedzieć na pytanie, czy takie orzecznictwo sądów krajowych nie narusza wymogu określonego w art. 7 dyrektywy 1993/13/EWG, ponieważ umożliwia profesjonalnemu poręczycielowi na samodzielne określenie zakresu jego zobowiązania – niezgodnie z pkt 1 lit. b) i c) załącznika nr 1 do tej ostatniej dyrektywy. W związku z tym, jeżeli poręczyciel zdecyduje się podnieść przeciwko pierwotnemu wierzycielowi zarzut, że zażądano zapłaty od tego poręczyciela po upływie terminu określonego w art. 147 ZZZ, to dłużnik będący kredytobiorcą nie będzie zobowiązany do zapłaty rat kredytu poręczycielowi. Gdyby jednak poręczyciel nie podniósł takiego zarzutu i zapłacił - pomimo że zgodnie z wiążącą uchwałą interpretacyjną dotyczącą postępowania nakazowego nie ciąży na nim taki obowiązek – to w zakresie, w jakim konsument jako dłużnik główny nie mógłby powołać się, zgodnie z przytoczonym powyżej orzecznictwem, na upływ okresu związanego z poręczeniem, byłby on dłużnikiem poręczyciela. W co najmniej jednej ze wspomnianych spraw taki skutek wynika z wyraźnego warunku umownego, który opiera się na sprzecznej interpretacji przez sądy krajowe reguł dotyczących możliwości powołania się na upływ wspomnianego terminu, które powinny opierać się na bezwzględnie obowiązujących przepisach prawa (zgodnie z art. 147 ZZZ) dotyczących treści umowy poręczenia, których ochrony pozbawiono dłużnika będącego konsumentem. W ten sposób w istocie sprzeczność w orzecznictwie krajowym pozwala poręczycielowi na kształtowanie warunków umowy poręczenia, poprzez pozbawienie wynikającej z prawa krajowego ochrony konsumentkiej jej użytecznego skutku.
- 25 Należy zatem odpowiedzieć na pytanie, czy zasada skutecznej ochrony konsumenta przed nieuczciwymi warunkami w umowie poręczenia – określającymi, w jaki sposób przedsiębiorca, który przyjął zobowiązanie poręczenia, ma postępować z żądaniem zapłaty pierwotnego wierzyciela przedstawionym mu po upływie terminu poręczenia – wyklucza stosowanie orzecznictwa krajowego przewidującego, że zarzut upływu terminu poręczenia może być podniesiony jedynie osobiście przez poręczyciela.
- 26 Odpowiedzi na pytanie należy również udzielić w świetle zasady określonej w art. 5 dyrektywy 93/13/EWG – czy zasada ta pozwala na wykorzystanie niejednoznaczności orzecznictwa w konkretnej kwestii dotyczącej prawa krajowego do niejasnej interpretacji warunków umownych na niekorzyść konsumenta, tak jak w niniejszej sprawie[?]

Wpływ zapłaty za poręczenie na określenie rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania (RRSO) w umowie o kredyt

- 27 Poniższe trzy pytania są identyczne z pytaniami skierowanymi do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w toczącej się sprawie C-714/22, Profi Credit Bulgaria – dotyczą one wynikającego z umowy o kredyt konsumentki obowiązku wierzyciela jasnego określenia RRSO w tekście umowy o kredyt, tak aby nie wprowadzać konsumenta w błąd. Odnosząc się w całości do uzasadnienia owego

wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, tutejszy sąd powziął wątpliwość, czy dyrektywa 2008/48/WE, oprócz wymogu wskazania RRSO w tekście umowy o kredyt, nie wymaga również wskazania takiej RRSO, która jest prawidłowo obliczona zgodnie z metodologią określoną w tej dyrektywie. W niniejszej sprawie w zakresie, w jakim umowy poręczenia nie stanowią części umowy o kredyt, koszty umów poręczenia nie zostały uwzględnione przy określaniu RRSO w ramach umów o kredyt. Tutejszy sąd powziął wątpliwość, czy te koszty poręczenia powinny stanowić część RRSO, zwłaszcza w przypadkach, gdy poręczyciel, który zgodzi się zabezpieczyć zobowiązania konsumenta, jest wybierany przez pierwotnego wierzyciela, lecz otrzymuje płatność od dłużnika. W definicji zawartej w art. 3 lit. g) dyrektywy 2008/48/WE przewidziano, że koszty usług dodatkowych należy uwzględnić w RRSO, jeżeli korzystanie z tych usług stanowi podstawę udzielenia kredytu lub jego przyznania na warunkach określonych w umowie.

- 28 Oceniając, czy wynagrodzenie poręczyciela wynikające z powiązanej umowy zawartej z dłużnikiem za jego poręczenie powinno być uwzględnione w RRSO umowy o kredyt, należy również odpowiedzieć na pytanie, czy i na jakich warunkach koszty te można uznać za część RRSO, jeżeli dłużnik miał możliwość zaproponowania alternatywnego poręczyciela w krótkim terminie. W związku z tym należy również wziąć pod uwagę dobrowolny charakter wyboru, zwłaszcza biorąc pod uwagę określenie poręczyciela, ostatecznie, zgodnie z wolą pierwotnego wierzyciela, wymogi dotyczące zatwierdzenia innego poręczyciela przez tego wierzyciela, jeżeli istnieją, oraz termin dla dłużnika na znalezienie takiego poręczyciela.
- 29 Poza tym należy ponownie zadać pytanie, czy nieprawidłowe wskazanie RRSO w umowie o kredyt może być utożsamiane z brakiem wskazania takiej RRSO, gdyż nie został spełniony cel tego obowiązku informacyjnego – aby konsument mógł faktycznie porównać oferty na rynku kredytowym. W następstwie tego pytania należy również wyjaśnić kwestię, czy zrównanie wskazania niedokładnej RRSO z brakiem jej wskazania nie będzie również prowadziło do nieproporcjonalności przewidzianej w prawie krajowym kary za nieprawidłowe obliczenie.

W przedmiocie charakteru prawnego umowy dotyczącej udzielenia poręczenia i określenia tej umowy jako transakcji ubezpieczeniowej

- 30 Tutejszy sąd powziął również wątpliwości co do prawidłowej kwalifikacji prawnej, w świetle prawa Unii Europejskiej, transakcji, w ramach których konsumenci zgadzają się, by za wynagrodzeniem dany podmiot stał się poręczycielem ich długu wobec innego wierzyciela, w przypadku gdy transakcje te są dokonywane stale w sposób profesjonalny. Składy orzekające Sofijski gradski syd i Wyrchowen kasacionen syd w sposób dorozumiany uznały, że w takich przypadkach chodzi o zwykłą transakcję poręczenia, która nie podlega żadnemu systemowi licencjonowania i może być zawarta przez dowolny podmiot.

- 31 W ramach tej transakcji dany podmiot zobowiązuje się jednak do pokrycia odpowiedzialności dłużnika będącego konsumentem za niespłacenie konkretnego zobowiązania wobec wierzyciela w przypadku niewykonania zobowiązania – dłużnik opłaca zaś w tym celu cenę usługi. W świetle jego zasadniczych cech – przejście konsekwencji przyszłego niepewnego zdarzenia o charakterze negatywnym (niewykonanie zobowiązań umownych) w zamian za zapłatę – zobowiązanie to przypomina umowę ubezpieczenia ryzyka kredytowego. W związku z tym tutejszy sąd musi dokonać wykładni, czy umowa taka jak zawarta z dłużnikami (o udzielenie poręczenia ich wierzycielowi w zamian za zapłatę) może być zakwalifikowana jako umowa ubezpieczenia. W ramach przepisów stosownej dyrektywy 2009/138/WE nie zdefiniowano treści umowy ubezpieczenia, lecz taka definicja istnieje w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej – w pkt 34 wyroku z dnia 23 kwietnia 2015 r., C-96/14, Van Hove – umowa ubezpieczenia zobowiązuje ubezpieczyciela, w zamian za zapłatę składki z góry, do pokrycia szkód wynikających z wystąpienia ewentualnego ryzyka ubezpieczeniowego określonego w umowie.
- 32 W sprawach toczących się przed tutejszym sądem przewidziano taką płatność, a także zdarzenie wyrządzające szkodę konsumentowi będącemu dłużnikiem – czyli zwłokę w płatności, lecz wydaje się, że nie wskazano ryzyka, które zwykle określa się jako ubezpieczeniowe. W praktyce poręczyciel zabezpiecza każdy brak płatności ze strony konsumenta, niezależnie od jego przyczyn, w tym świadomej odmowy spłaty kredytu. Odróżnia to w pewnym stopniu rozpatrywaną umowę od umowy ubezpieczenia.
- 33 Z drugiej strony umowa poręczenia zawarta z poręczycielem instytucjonalnym minimalizuje ryzyka dla pierwotnego dłużnika, jakie mogłyby wynikać ze zdarzenia wyrządzającego szkodę – braku spłaty kredytu, a umowa jest także odpłatna, co zbliża ją do ubezpieczenia. W niniejszej sprawie można rozważyć, czy w takim przypadku konsument będący głównym dłużnikiem nie działa jako ubezpieczający w stosunku do pierwotnego wierzyciela, na rzecz którego zabezpiecza gwarancję na wypadek zaistnienia szkód, poprzez zapłatę poręczycielowi. Powstaje zatem pytanie, czy taka umowa może wchodzić w zakres pojęcia „umowy ubezpieczenia” w rozumieniu dyrektywy 2009/138/WE, a w konsekwencji, czy podmiot otrzymujący składkę z tytułu takiej umowy nie podlega obowiązkowi uzyskania licencji na zasadach określonych w art. 14 wspomnianej dyrektywy[?]